

АНОТАЦІЯ

Роздимаха Є. А. Неформальні рухи як соціокультурне середовище молоді (50-ті рр. XX – початок XXI століття). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 231 – Соціальна робота. – Державний вищий навчальний заклад „Донбаський державний педагогічний університет”, Слов’янськ, 2021.

Дисертація є теоретичним дослідженням неформальних рухів як соціокультурного середовища молоді (50-ті рр. XX – початок XXI століття).

У **Вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми, сформульовано об’єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів.

У першому розділі – „**Теоретичні засади дослідження неформальних рухів як соціокультурного середовища молоді (50-ті рр. XX – початок XXI століття)**” – проаналізовано змістові характеристики ключових понять „молодь”, „молодіжні рухи”, „неформальні рухи молоді”, „молодіжна субкультура” в науковому просторі й на основі цього визначено сутність поняття „*молодіжний рух*” як форми організованої діяльності молоді, якій властиві відносна самостійність, специфічність та ефективність різних видів впливу на процес соціалізації й соціального виховання цієї категорії молоді, щодо досягнення спільних цілей і зміцнення відносин між членами молодіжної групи. Для „*неформальних рухів молоді*” характерні специфічні стосунки між їхніми членами, особистісний характер спілкування, нечітко окреслена мета групової діяльності, неформально встановлені правила поведінки, нефіксоване членство, специфічний розподіл обов’язків, альтернативна художньо-естетична діяльність, яка часто має вирішальний вплив на цей визначений рух. З’ясовано, що неформальні рухи молоді виникли на основі суб’єктивних прагнень, інтересів і потреб молоді незалежно від того, збігаються чи суперечать їхні інтереси інтересам

суспільства. Неформальні рухи здебільшого формуються на основі пасіонарної активної молоді, визначаються сучасними умовами історичного розвитку соціуму, у яких склалися реалії значного впливу неформальних рухів на суспільне життя, та їхніми можливостями створення й реалізації альтернативного варіанта соціокультурного середовища розвитку та функціонування молоді в системі соціуму.

Унаслідок наукового пошуку встановлено, що неформальні рухи молоді як об'єкт соціально-педагогічного вивчення характеризуються своїм соціальним змістом, сукупністю відносин, способом поведінки, стилем життя. Через те, що перебувають вони поза увагою соціальних інституцій (неможливість самореалізації в сім'ї, школі, ЗВО чи громадських організаціях), необхідно посилення соціально-педагогічної роботи з членами неформальних рухів, налагодження механізмів взаємодії їх із суспільством, у рамках якої неформальна молодь не лише проходить соціалізацію, але й самореалізується. Відтак, ми розглядаємо соціалізацію молоді неформальних рухів як процес засвоєння соціального досвіду, у процесі якого неформальна молодь самовдосконалюється, розкриваючи специфічність ціннісних орієнтацій і способу життя в соціумі, вибірково приймаючи у свою систему поведінки ті норми, які прийняті в суспільстві.

Доведено, що соціокультурне середовище більшості неформальних рухів є складним і багаторівневим феноменом. У ньому можуть поєднуватись експресивність, емоційність, яскравий творчий стиль і визначений соціальний напрям. Неформальні рухи молоді зазвичай залежно від реалізації власного інтересу, об'єкта уваги й аналізу довкілля створюють власне середовище. Особливості побудови соціокультурного середовища в неформальному русі пов'язані з їхнім культурним і ментальним інтересом та обраною діяльністю, пізнанням, а часто і творчістю. Будучи в рамках своєї групи і рухаючись у руслі бажаної соціалізації, кожен неформал у своїй діяльності певним чином залежить від групи й соціуму. Соціальне тут впливає на культурне, спрямовуючи його залежно від культурної специфіки,

специфіки ментальності. Соціальне певним чином формує культурне, а культурне – соціальне.

У другому розділі – **„Практичні аспекти діяльності неформальних рухів як соціокультурного середовища молоді (50-ті рр. ХХ – початок ХХІ століття)”** – на основі міждисциплінарного аналізу проблеми, урахування соціально-педагогічного характеру дослідження, застосування принципів історизму, об’єктивності, системності, комплексності, конкретності, цілісності обґрунтовано й досліджено процеси та передумови становлення неформальних рухів як соціокультурного середовища молоді, здійснено історичну періодизацію основних етапів їхнього розвитку, виявлено тенденції їхнього розвитку з позиції впливу на соціалізацію й соціальне виховання молодого покоління, які спостерігаються на кожному з етапів.

Установлено, що процес формування й розвитку неформальних рухів молоді в 50-ті рр. ХХ – на початку ХХІ століття пройшов такі етапи.

Перший етап (50 – 60-ті рр. ХХ століття) – період появи й зародження неформальних рухів молоді і становлення основних напрямів, змісту та форм їхньої діяльності. За спрямованістю поглядів, дій і проявів неформальні рухи цього періоду поділено на групи: іміджеві, протобайкерські, рокерські, фендом, антисоціальні, світоглядні.

Другий етап (70-ті рр. ХХ століття) – період, упродовж якого відбувався подальший розвиток і певні переформатування змісту культури й діяльності неформальних рухів. У тісному зв’язку зі специфікою епохи й відповідно до внутрішнього наповнення виокремлено такі групи неформальних рухів: світоглядні, фендом, рок-рух, байкерські і спортивні, суспільно-політичні.

Третій етап (80-ті рр. ХХ століття) – неформальні рухи молоді стають значущим засобом еволюційного оновлення суспільства та його трансформації, зросла їхня участь у формуванні специфічного культурного простору. Цей процес пов’язано саме з кардинальними змінами в суспільстві,

руйнуванням старого устрою й формуванням нового. У зазначений період набули поширення рок-рух, фендом, світоглядні, музичні, спортивні, політизовані, антисоціальні неформальні рухи, неформальні рухи Японії як автономне явище.

Четвертий етап (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ століття) – період трансформації суспільно-політичних, соціально-економічних та ідеологічних процесів, що, безумовно, вплинули на специфіку соціокультурної ситуації в молодіжному середовищі, відображаючи проблеми, характерні для сучасного суспільства. На цьому етапі окреслено такі напрями розвитку неформальних рухів: кіберспрямовані, індустріальні, іміджеві, урбаністичні, постмодерні, механістичні неформальні рухи.

На основі аналізу особливостей процесу становлення й функціонування неформальних рухів визначено, що загальними передумовами їхнього виникнення є соціально-історичні, соціально-психологічні, соціально-економічні, соціально-культурні.

З'ясовано, що основними тенденціями розвитку неформальних рухів молоді є: у 50 – 60-х рр. ХХ століття неформальні рухи постають своєрідним соціокультурним осередком творчої самореалізації молоді, реалізацією нею права на особистий вибір у розвитку, пошуку свободи й сенсу життя; задовольняють духовні потреби особистості, які офіційна культура не може реалізовувати; висловлюють соціальний протест щодо наявного суспільно-політичного ладу; показують абсурдність певних дій з боку представників офіційної влади; відстоюють соціальні, економічні й культурні права та свободи особистості; піднімають на поверхню особливо гострі проблеми тогочасного суспільства; у 70-ті рр. ХХ століття неформальні рухи, попри негативні тенденції, які виявлялися і на соціальному, і індивідуальному рівні, починають виконувати певні соціально-виховні функції, вони набувають популярності в масах, стають свого роду формою самовиявлення молоді на культурно-естетичному рівні; задовольняють пізнавальні й комунікативні потреби, творчі пориви особистості, впливають на її соціалізацію, відповідно

стають сутнісними чинниками соціального виховання молоді, засвоєння нею певних соціальних ролей, сприяють соціальному й культурному самовизначенню; 80-ті рр. ХХ століття характеризуються тим, що діяльність неформальних рухів здебільшого набуває масового характеру, вони є значущим чинником впливу на процес соціалізації молодого покоління, який відбувається і цілеспрямовано, і стихійно; у цей період спостерігалися такі загальні тенденції: висловлення бунту (і активного, і пасивного) проти усталених стереотипів життя; незадоволеність наявними соціальними умовами; боротьба проти знеособлення особистості; боротьба з негативними тенденціями в середині рухів, задоволення потреби в різноманітних аспектах самовираження; у 90-ті рр. ХХ століття – на початку ХХІ століття у зв'язку з посиленням процесів інтернаціоналізації, глобалізації та інформатизації суспільства трансформація неформальних рухів характеризується такими світовими тенденціями: субкультурна диференціація, мультикультуралізація, дезінтегрування єдності ієрархічних домінуючих цінностей, створення великої кількості фрагментованих форм культурної ідентичності й самовираження. На рівні українського суспільства: опора на цінності, які відповідають соціокультурній реальності постіндустріального суспільства, толерантність до наявних норм і моделей поведінки, перехід до віртуальної галузі, перехід від споживання до споглядання; формування єдиного глобального простору молодіжного неформального руху.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*:

– цілісно й системно розкрито генезу становлення та розвитку неформальних рухів як соціокультурного середовища молоді;

– визначено періодизацію розвитку неформальних рухів молоді за етапами: *1-й етап* (50 – 60-ті рр. ХХ століття) – становлення неформальних рухів молоді як самодіяльного соціально-педагогічного явища; *2-й етап* (70-ті рр. ХХ століття) – поширення неформальних рухів як чинника соціального виховання молоді; *3-й етап* (80-ті рр. ХХ століття) – активізація неформальних рухів молоді в нових соціально-політичних умовах; *4-й етап*

(90-ті рр. ХХ – початок ХХІ століття) – трансформація неформальних рухів молоді в контексті політики соціального виховання;

– виявлено тенденції розвитку неформальних рухів з позиції впливу на соціалізацію й соціальне виховання молодого покоління, які спостерігаються на кожному з етапів;

– *уточнено* понятійно-категоріальний апарат, зокрема: сутність понять „молодь”, „молодіжні рухи”, „неформальні рухи молоді”, „молодіжна субкультура”, „соціокультурне середовище”;

– *набули подальшого розвитку* наукові підходи до визначення соціально-історичних та педагогічних чинників розвитку неформальних рухів як соціокультурного середовища молоді;

– *до наукового обігу введено* невідомі та маловідомі архівні документи.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що теоретичні положення й висновки дослідження можуть бути використані в ході розв’язання наукових завдань при обґрунтуванні соціально-педагогічної концепції діяльності неформальних структур у нових соціокультурних умовах.

Здобуті результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти при підготовці наукових доповідей, повідомлень, виступів на наукових конференціях та семінарах, курсах підвищення кваліфікації, для організації науково-дослідної роботи студентів, магістрантів, аспірантів; при розробці навчально-методичних посібників і рекомендацій, освітніх програм, нормативних і варіативних дисциплін та спецкурсів; соціальними педагогами, соціальними працівниками, практичними психологами із соціального захисту прав молоді в процесі розробки й реалізації молодіжних програм, виховних акцій і заходів.

Ключові слова: молодь, молодіжні рухи, неформальні рухи молоді, особистість, тенденції, розвиток, соціокультурне середовище, культура, молодіжна субкультура.

Список публікацій здобувача

Статті в наукових фахових виданнях України, зокрема, які включені до міжнародних наукометричних баз:

1. Роздимаха Є. А. Соціокультурна активність членів неформального руху і її вплив на суспільні відносини. *Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. пр. / [За заг. ред. проф. В. І. Сипченка]. 2017. № 4(84). С. 229–242.*

2. Роздимаха Є. А. Соціокультурне середовище неформального об'єднання молоді як соціально-педагогічна проблема. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2017. Вип. 6. С. 208–217.*

3. Роздимаха Є. А. Неформальні об'єднання молоді у процесі самореалізації творчого потенціалу особистості. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 4(88). С. 318–328. (IndexCopernicus).*

4. Роздимаха Є. А. Неформальні рухи молоді у їх соціальній динаміці. *Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. пр. / [За заг. ред. доц. С. А. Саяніної]. 2019. № 5(97). С. 161–172.*

Стаття в зарубіжному науковому виданні:

5. Роздимаха Є. Теоретичні засади дослідження неформальних рухів як соціокультурного середовища молоді. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal* (<https://issn2391-4165.webnode.com.ua/>), 01 (29). URL: <https://issn2391-4164.blogspot.com/p/10.html> (accessed 10 January 2021).

Статті в інших виданнях, матеріали конференцій:

6. Роздимаха Є. А. Соціокультурне середовище неформального об'єднання молоді. *Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Слов'янськ, 4–5 жовтня 2018р.)* Слов'янськ: Видавництво „Папірус”, 2018. С. 230–233.

7. Роздимаха Є. А. Гуманітарні питання становлення неформала в соціальному середовищі. *Economic and Social-Focused Issues of Modern World. Bratislava, 2018, С. 381–388.*

8. Роздимаха Є. А. Проблема вивчення неформальних рухів у їх соціальній динаміці. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*: Збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 49. С. 144–146.

9. Роздимаха Є. А. Взаємодія культурних полів в неформальному русі молоді. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії*: Збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 106–108.

10. Роздимаха Є. А. Проблема функціонування культурних і соціальних відносин у субкультурі. *Science and society. – Accent Graphics Communications Publishing*, Hamilton, Canada, 2019. С. 169–178.

11. Роздимаха Є. А. Неформальні об'єднання молоді у процесі самореалізації творчого потенціалу особистості. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. Том 2. С. 102–105.

12. Роздимаха Є. А. Неформальні об'єднання молоді у сфері гуманітарного розвитку суспільства. *Управління якістю підготовки фахівців*: матеріали XXIV Міжнародної науково-методичної конференції. Одеса: ОДАБА, 2019. № 1. С. 120–122.

13. Роздимаха Є. А. Неформальні об'єднання молоді в умовах полікультурного середовища. *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика*: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю). Дніпро: Акцент ПП. 2019. С. 217–218.

ABSTRACT

Rozdymakha Ye. A. Informal movements as a sociocultural environment of the youth (the 50s of the XX – the beginning of the XXI century). – The qualifying scientific manuscript retaining copyright.

The dissertation to receive the Doctor of Philosophy degree on the specialty 231 – Social work. – State Higher Educational Institution „Donbas State Pedagogical University”, Sloviansk, 2021.

The dissertation is a theoretical study of informal movements as a sociocultural environment of the youth (the 50s of the XX – the beginning of the XXI century).

In the **Introduction** the relevance and expediency of the chosen topic are substantiated, the object, subject, purpose, objectives, and research methods are defined, the scientific novelty and practical significance of the work are revealed, information on approbation and implementation of the results is provided.

In the first chapter – **„Theoretical foundations of the study of informal movements as a sociocultural environment of the youth (the 50s of the XX – the beginning of the XXI century)”** – the essential characteristics of the key concepts „youth”, „youth movements”, „informal youth movements”, and „youth subculture” are analysed in the scientific space and on this basis the content of the concept of „youth movement” as a form of organized youth activity is defined, which is characterized by relative independence, specificity, and effectiveness of different influence types on socialization and social education of this category of youth, to achieve common goals and strengthen relations between members of the youth group. „Informal youth movements” are characterized by specific relationships between their members, personal nature of communication, vaguely defined purpose of group activities, informally established rules of behavior, non-fixed membership, specific division of responsibilities, alternative artistic and aesthetic activities, which often have a decisive influence on this certain movement. It is found that informal youth movements have arisen on the basis of subjective aspirations, interests, and needs of young people, regardless of whether their interests coincide or contradict the interests of society. Informal movements are mostly formed on the basis of passionate active youth, determined by modern conditions of historical development of society, in which the realities of significant influence of informal movements on public life, and their ability to create and

implement an alternative sociocultural environment of developing and functioning the youth in society.

As a result of scientific research, it is found that informal movements of the youth as an object of socio-pedagogical study are characterized by their social content, set of relationships, behavior, and lifestyle. Due to the fact that they are out of the attention of social institutions (impossibility of self-realization in the family, school, higher educational institutions or public organizations), it is necessary to strengthen socio-pedagogical work with the members of informal movements, to establish mechanisms for their interaction with the society, in which informal youth not only undergoes socialization, but also attains self-realization. Thus, we consider the socialization of young people in informal movements as a process of learning social experience, in which informal youth get self-improvement, revealing the specificity of values and lifestyles in society, selectively accepting into their system of behavior those norms that are accepted in society.

It is proved that the sociocultural environment of most informal movements is a complex and multilevel phenomenon. It can combine expressiveness, emotionality, bright creative style, and a certain social direction. Informal youth movements usually create their own environment, depending on the realization of their own interest, the object of attention, and analysis of the environment. The peculiarities of designing a sociocultural environment in the informal movement are related to their cultural and mental interest and chosen activities, knowledge, and often creativity. Being within the group and moving in the direction of the desired socialization, each informal person in his or her activities in some way depends on the group and society. The social here influences the cultural, directing it depending on the cultural specifics, the specifics of the mentality. The social in a way develops the cultural, and the cultural – the social.

In the second chapter – „**Practical aspects of the activities of informal movements as a sociocultural environment of the youth (the 50s of the XX – the beginning of the XXI century)**”– based on interdisciplinary analysis of the

problem, taking into account the socio-pedagogical nature of research, application of the principles of historicism, objectivity, systematicity, complexity, specificity, and integrity the processes and prerequisites for the formation of informal movements as a sociocultural environment of the you there substantiated and studied, a historical periodization of the main stages of their development is defined, the trends in their development from the standpoint of influence on socialization and social education of the younger generation are identified.

It is established that the process of forming and developing the informal youth movements in the 50s of the XX – the beginning of the XXI century has the following stages.

The first stage (the 50s –the 60s of the XX century) – the period of emergence and beginning of informal youth movements and the formation of the main directions, content, and forms of their activities. According to the orientation of views, actions, and manifestations, informal movements of this period are divided into groups: image, proto-biker, rock, fandom, antisocial, and ideological.

The second stage (the 70s of the XX century) is a period when there were a further development and some reformatting of the content of culture and activities of informal movements. In close connection with the specifics of the era and in accordance with the internal content, the following groups of informal movements are identified: worldview, fandom, rock movement, biker and sports, socio-political.

The third stage (the 80s of the XX century) –the informal movements of young people became a significant means of evolutionary renewal of society and its transformation, their participation in designing a specific cultural space increased. This process is associated with radical changes in society, the destruction of the old system and the formation of a new one. During this period, rock movement, fandom, worldview, music, sports, politicized, anti-social informal movements, and informal movements of Japan became widespread as an autonomous phenomenon.

The fourth stage (the 90s of the XX – beginning of the XXI century) is a period of transformation of socio-political, socio-economic, and ideological processes, which definitely influenced the specifics of the sociocultural situation in the youth environment, reflecting the problems of modern society. At this stage, the following directions of development of informal movements are outlined: cyber-oriented, industrial, image, urban, postmodern, and mechanistic informal movements.

Based on the analysis of the peculiarities of the developing and functioning the informal movements, it is determined that the general preconditions for their emergence are socio-historical, socio-psychological, socio-economic, sociocultural.

It was found that the main trends in the development of informal youth movements are: in the 50s –the 60s of the XX century, informal movements are a kind of sociocultural centers of creative self-realization of the youth, the realization of their right to personal choice in development, search for freedom and meaning of life; they meet the spiritual needs of a person, which the official culture cannot satisfy; express social protest against the existing socio-political system; show the absurdity of certain actions by officials; uphold the social, economic, and cultural rights and freedoms of a person; bring to the surface particularly urgent problems of the contemporary society; in the 70s of the XX century, informal movements, despite the negative trends that appeared at both social and individual levels, began to perform certain socio-educational functions, they gained popularity among the masses, became a kind of self-expression of the youth at the cultural and aesthetic level; they satisfy cognitive and communicative needs, creative impulses of a personality, influence his or her socialization, and therefore they become essential factors of social education of the youth, mastering of certain social roles, promote social and cultural self-determination; the 80s of the XX century are characterized by the fact that the activities of informal movements mostly acquire a mass character, they are a significant factor influencing the process of socialization of the younger generation, which occurs both purposefully and spontaneously; during

this period the following general tendencies are observed: expression of the rebellion (both active, and passive) against the established stereotypes of life; dissatisfaction with the existing social conditions; struggle against the depersonalization of an individual; combating negative tendencies inside the movements, meeting the need for various aspects of self-expression; in the 90s of the XX century – at the beginning of the XXI century in connection with the intensification of internationalization, globalization, and informatization of society the transformation of informal movements is characterized by the following world trends: subcultural differentiation, multiculturalization, disintegration of the unity of the hierarchical dominant values, creation of many fragmented forms of cultural identity and self-expression. At the Ukrainian society level: the reliance on values that correspond to the sociocultural reality of post-industrial society, tolerance of existing norms and patterns of behaviour, the transition to the virtual industry, the transition from consumption to contemplation; formation of a single global space of the youth informal movement.

The scientific novelty of the study is that *for the first time*:

- the genesis of the formation and development of informal movements as a sociocultural environment of the youth is fully and systematically revealed;
- the periodization of the development of informal youth movements by stages is determined: the 1ststage (the 50s –the 60s of the XX century) – formation of informal youth movements as an amateur socio-pedagogical phenomenon; the 2ndstage (the 70s of the XX century) – the spread of informal movements as a factor in the social education of the youth; the 3rdstage (the 80s of the XX century) – activation of informal youth movements in the new socio-political conditions; the 4thstage (the 90s of the XX – beginning of the XXI century) –the transformation of informal youth movements in the context of social and education policy;
- trends in the development of informal movements from the standpoint of influencing the socialization and social education of the younger generation, which are observed at each stage, are defined;

– the conceptual and categorical apparatus *is specified*, in particular: the essence of the concepts „youth”, „youth movements”, „informal youth movements”, „youth subculture”, „sociocultural environment”;

– the scientific approaches to determining the socio-historical and pedagogical factors of informal movements as a sociocultural environment of the youth *are further developed*;

– unknown and little-known archival documents *were introduced into scientific circulation*.

The practical significance of the research results can be used in the educational process of general secondary education and higher education institutions in the preparation of scientific reports, speeches at scientific conferences and seminars, advanced training courses, for the organization of research work of students, undergraduates, graduate students; in creating teaching aids and recommendations, educational programs, normative and variable disciplines and special courses; by social educators, social workers, practical psychologists on social protection of the rights of youth in the process of development and realization of youth programs, educational actions and events.

Key words: youth, youth movements, informal youth movements, personality, trends, development, sociocultural environment, culture, youth subculture.

The list of published works

Articles in professional scientific publications of Ukraine, in particular,

Those included to the international scientometric bases:

1. Rozdymakha Ye. A. (2017). Sotsiokulturna aktyvnist chleniv neformalnoho rukhu i yii vplyv na suspilni vidnosyny [Sociocultural activity of the informal movement members and its impact on public relations]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu – Humanization of the educational process*. № 4(84), 229–242 [in Ukrainian].

2. Rozdymakha Ye. A. (2017). Sotsiokulturne seredovyshe neformalnoho obiednannia molodi yak sotsialno-pedahohichna problema [Sociocultural environment of informal youth associations as a social and pedagogical problem]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty – Professionalism of the teacher: theoretical and methodological aspects*. Issue 6, 208–217 [in Ukrainian].

3. Rozdymakha Ye. A. (2019). Neformalni obiednannia molodi u protsesi samorealizatsii tvorchoho potentsialu osobystosti [Informal associations of the youth in the process of self-realization of a person's creative potential]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. № 4(88), 318–328 [in Ukrainian].

4. Rozdymakha Ye. A. (2019). Neformalni rukhy molodi u yikh sotsialnii dynamitsi [Informal youth movements in their social dynamics]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu – Humanization of the educational process*. № 5(97), 161–172 [in Ukrainian].

Scientific work in the foreign scientific publication:

5. Rozdymakha Ye. (2021). Theoretical foundations of the study of informal movements as a sociocultural environment of the youth. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal* (<https://issn2391-4165.webnode.com.ua/>), 01 (29). URL: <https://issn2391-4164.blogspot.com/p/10.html> (accessed 10 January 2021). [in Ukrainian].

Scientific work in other publications, materials of the conferences:

6. Rozdymakha Ye. A. (2018). Sotsiokulturne seredovyshe neformalnoho obiednannia molodi [Sociocultural environment of informal youth associations]. “*Profesionalizm pedahoha v umovakh osvitykh innovatsii*”: *materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii – “Professionalism of the teacher in the context of educational innovations”*: *Proceedings of the II International scientific-practical Internet conference* (Sloviansk, October 4–5, 2018). Sloviansk: “Papyrus”, 230–233 [in Ukrainian].

7. Rozdymakha Ye. A. (2018). Humanitarni pytannia stanovlennia neformala v sotsialnomu seredovyshchi [Humanitarian issues of an informal person development in the social environment]. *Economic and Social-Focused Issues of Modern World*. Bratislava, 381–388 [in Ukrainian].

8. Rozdymakha Ye. A. (2019). Problema vyvchennia neformalnykh rukhiv u yikh sotsialnii dynamitsi [The problem of studying informal movements in their social dynamics]. *Vitchyzniana nauka na zlami epokh: problemy ta perspektyvy rozvytku – Domestic science at the turn of the epochs: problems and prospects of development*. Pereyaslav-Khmelnyskyi, Issue 49, 144–146 [in Ukrainian].

9. Rozdymakha Ye. A. (2019). Vzaiemodiia kulturnykh poliv v neformalnomu rusi molodi [Interaction of cultural fields in the informal youth movement]. *Problemy ta perspektyvy rozvytku suchasnoi nauky v krainakh Yevropy ta Azii – Problems and prospects for the development of modern science in Europe and Asia*. Pereyaslav-Khmelnyskyi, 106–108 [in Ukrainian].

10. Rozdymakha Ye. A. (2019). Problema funktsionuvannia kulturnykh i sotsialnykh vidnosyn u subkulturi [The problem of the functioning of cultural and social relations in the subculture]. *Science and society. Accent Graphics Communications Publishing*, Hamilton, Canada, 169–178 [in Ukrainian].

11. Rozdymakha Ye. A. (2019). Neformalni obiednannia molodi u protsesi samorealizatsii tvorchoho potentsialu osobystosti [Informal associations of young people in the process of self-realization of a person's creative potential]. *Innovatsiinyi rozvytok vyshchoi osvity: hlobalnyi, yevropeyskyi ta natsionalnyi vymiry zmin: materialy V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii–Innovative development of higher education: global, European and national dimensions of change: Proceedings of the V International scientific-practical conference*. Sumy, Vol. 2, 102–105 [in Ukrainian].

12. Rozdymakha Ye. A. (2019). Neformalni obiednannia molodi u sferi humanitarnoho rozvytku suspilstva [Informal associations of young people in the context of humanitarian development of society]. *Upravlinnia yakistiu pidhotovky*

fakhivtsiv: materialy XXIV Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii– Quality management of professional training: Proceedings of the XXIV International scientific-methodological conference. Odesa: ODABA, № 1, 120–122 [in Ukrainian].

13. Rozdymakha Ye. A. (2019). Neformalni obiednannia molodi v umovakh polikulturnoho seredovyshcha [Informal associations of the youth in a multicultural environment]. *Suchasna osvita: metodolohiia, teoriia, praktyka: Materialy II Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Modern education: methodology, theory, practices: Proceedings of the II All-Ukrainian scientific-practical conference. Dnipro: Akcent PP, 217–218 [in Ukrainian].*